

Kameraadschap

De mooie kant.

WANNEER we uitgaan van de stelling, dat God de mensch man en vrouw schiep — dan zullen we niet wijzer willen zijn dan Hij, en de wereld willen verdeelen in twee soorten menschen, die alleen voor elkaar van belang worden, als men over een huwelijk denkt.

Dan zullen we het ook niet zonder meer veroordeelen, als jonge menschen van beide sexen zich tot elkaar aangetrokken voelen en elkaars gezelschap zoeken.

Alles beheerschend is dan alleen deze vraag: uit welke motieven zoekt men elkaar? Om met elkaar hooger te stijgen; om veelzijdiger te worden in ontwikkeling en opvattingen of — om in meerdere of mindere mate te voldoen aan het lagere in den mensch?

Gaat het om zelfontwikkeling, of om streeling der eigen ijdelheid, indien niet erger?

Wie langs de straten loopt van dorpen of steden wordt soms gehinderd door een opzettelijk-luide lach van meisjes — door een gewild-brutaal optreden van jongens. Ook dat is een zoeken van elkaar. Doch het is niet de kameraadschap waarvan Herbert Gray zegt, dat ze mag zijn „prettig”, doch dat ze verwordt tot een armelijk ding wanneer man of vrouw er hun waardigheid bij vergeten.

Over zulk een soort lokken en trekken spreek ik hier niet; evenmin over het opzettelijk „flirten” dat geen ander doel heeft dan bevrediging van eigen ijdelheid.

Wanneer we geloovig en dankbaar aannemen, dat God beiden man en vrouw schiep opdat ze samen zouden voortschrijden tot volmaking, dan zullen we ook willen trachten van de aantrekkingskracht, die beide sexen op elkaar uitoefenen, en van de kameraadschap, die in onze tijd hiervan het gevolg kan wezen, iets goeds, iets moois te maken.

Ik zeg: de kameraadschap, die *in onze tijd* hiervan het gevolg kan wezen.

Het is niet waar, dat vroeger jonge mannen en jonge vrouwen, en ook ouderen, leefden, zonder dat ze wederkeerig elkaars invloed ondergingen. Zonen stonden onder invloed van hun moeders; broers van hun zusters en omgekeerd. Iets moois is het, als de groote zoon de eerbied en liefde voor z'n moeder niet slechts behield, doch die ook durft toonen. Heel teer is vaak de band, die een groote dochter verbindt aan haar vader, die zoo veel beteekende in haar

leven; misschien wel lang voor haar „de held” was. Ik geloof, dat broers zelden helden of volmaakte mannen zijn in de oogen hunner zusters, en meisjes even zelden het vrouwelijk ideaal vertegenwoordigen voor hun broers, maar dat sluit niet uit, dat ze wederkeerig elkaar gunstig kunnen beïnvloeden. Neem daar nu, in een normaal gezin, nog bij de vrienden van de broers en de vriendinnen van de zusters, en ge hebt reeds heel wat ongezochte gelegenheden tot kameraadschap.

Onze tijd ging echter verder. Dezelfde Herbert Gray zegt, dat tot voor kort de vrouwen, zoowel voor den enkelen man als voor de gemeenschap, slechts belang hadden als vrouw en als moeder.

Een boek als „De Opstandigen” leert ons hetzelfde. Toch geloof ik, dat in laatstgenoemde roman de invloed van de vrouw, ook toen ze nog enkel vrouw en moeder mocht zijn, wordt onderschat.

Een niet te loochenen feit is het echter, dat aan de vrouw in de laatste tientallen jaren een bredere plaats in de maatschappij is toebedeeld. Een plaats, een invloed, die alleen tot zegen kan worden voor het geheel, als ze daarbij geheel vrouw blijft.

Het lijkt een afdwaling van het onderwerp: „kameraadschap in engeren kring” als ik hierover even iets méér zeg. En toch is wat ik daareven noemde als voorwaarde even geldend voor haar invloed in die ruimere kring, als in de engere cirkel van het huisgezin en wat daarmee annex is.

De allereerste feministen legden, zooals wel begrijpelijk is, alle nadruk op het feit, dat de vrouw volstrekt niet is de mindere van den man. Op grond van dit feit eischten zij allerlei vrijheden op, die tot heden speciale privileges van de mannen waren geweest. Vrijheid tot studie; vrijheid om een betrekking te bekleeden, maar ook: vrijheid zelfstandig een eigen oordeel te vormen.

Ze vergaten teveel, of lieten teveel in de schaduw dat tweede feit, dat de vrouw een andere is dan de man.

En toch is juist dit anders-zijn oorzaak, dat er behoefte is aan vrouwenhulp op allerlei particulier en maatschappelijk terrein.

Wanneer de mogelijkheid, dat er in een bestuur of in een comité ook vrouwen zitten, alleen maar meebrengt, dat er wat langer wordt gepraat en wat meer stemmen worden uitge-

bracht, dan is de winst heel poover. De medewerking van de vrouw moet er toe leiden, dat, door samenvoeging van het manlijk en vrouwlijk inzicht in de besprekingen, een juist oordeel wordt gevormd en eenzijdigheid vermeden.

Zoo ook in engeren kring.

Wanneer meisjes in een gemengde klas van een middelbare school, als studente of op een kantoor, er naar streven een imitatie te worden van hun manlijke studiegenooten of collega's, dan is er van haar aanwezigheid niet veel winst te wachten.

Wanneer ze enkel vrouw zijn, in de zin van: „een andere sexe”, en als zoodanig voor dit vrouw-zijn alle aandacht opeischen, dan is er

kans, dat er een geheel verkeerde sfeer ontstaat.

Maar wanneer ze kunnen en durven zijn: kameraden, doch steeds: *vrouwelijke* kameraden, dan kan er een wederkerige invloed ten goede gevoeld worden.

Natuurlijk is dit niet altijd gemakkelijk. Mooie, hooge dingen zijn zelden of nooit gemakkelijk.

Natuurlijk zijn er gevaren. De duivel probeert altijd de dingen, die God als goed schiep, om te zetten in iets leelijks.

We zullen die gevaren onder de oogen hebben te zien.

Maar we mogen nooit zeggen, dat wat God maakte in zichzelf leelijk is.

J. M. W.—W.

Dagboekbladen van Dies

7 November.

Ik heb een groote sterke man zien huilen, huilen om zijn tachtigjarig oud moedertje dat dóód was.....

10 November.

Almachtige God! geef me meer liefde, meer liefde voor U en voor de menschen!

15 November.

Vandaag heb ik haar gezien.

De menschen hadden gefluisterd van „een hooge rug,” een „te groot hoofd bij een te klein lichaam” en van „nooit te voorschijn komen bij bezoek.” Haar moeder vertelde me van „erge zenuwrheumatiek waar haar dochter tegenwoordig zoo'n last van had.”

Ik knikte alsof ik er alles van begreep.

Maar vandaag heb ik haar gezien.

We zaten druk pratend in de gezellige achterkamer, haar moeder en ik. Ik was vroolijk en vertelde honderd uit over prettige dingen, kleinigheden, die je leven zoo vol kunnen maken en licht. Op eens was ze achter me. Ik schrók en m'n plotseling leeg geworden woorden rinkelden onopgevangen in een schuwe stilte neer..... Toen stond ik rank en recht tegenover haar en drukte huiverend een bevende hand. Ik keek niet op, bang dat ze het „zien” zou, lezen in mijn oogen.

Onzeker tastte ze naar een stoel en zat ineengedoken en stil in de onbedekte armoede van gevallen menschenheerlijkheid als een aanklacht.

Ik ben weggevlucht, vèr weg van *dit* en ik kan niet ontkomen.

's Avonds.

Toen vandaag Levensleed me de kille hand

toestak, toen wist ik dat we nog vreemden waren, ja dat ik zelfs de Smart niet kan *ontvangen*.

En 'k weet niet eens meer of ik nu danken moet.

17 November.

De menschen die je 't meest liefhebben, zetten hun wereldwijze voet op dat wat je nog als 't beste en 't mooiste in je hebt kunnen bewaren en-trappen er op.

Maar ook dit kwaad is niet nieuw onder de zon!

20 November.

Nou gaan ze warempel nog mechanische menschen fabricceeren ook! Alsof er niet genoeg zijn!

25 November.

.... en al die menschen met dezelfde gedachten, dezelfde begeerten, dezelfde hunkering, gaan je voorbij, verdwijnen of keeren terug en gaan je weer voorbij.... En we zijn niets voor elkaar geweest en we hebben mekaar niets kunnen geven want onze harten zijn te klein en onze handen te leeg.....

En zoo blijven we alléén, tot in onze strijd tegen de eenzaamheid.

